

Cristina MODREANU

Portret de tânăr dramaturg – Horia Gârbea

Horia Gârbea este un personaj omniprezent în lumea teatrului de la noi, fapt ce îl recomandă pentru un soi de portret mai mult sau mai puțin complet, o aruncare de ochi – și nu una grăbită – asupra diferitelor fațete cu care tânărul om de litere se poate lăuda. M-aș opri cu admirație nedisimulată asupra muncii de dramaturg pe care o face domnul Gârbea pe lângă regizorii importanți ai scenei românești – i-aș numi în primul rând pe Alexandru Darie și Alexander Hausvater. Traduce, compară, adaptează (uneori excesiv, mai ales când îl combină pe Caragiale cu Cehov într-un elan ironizator), redramatizează fără nici un complex, fie că e vorba de Corneille sau de Witckiewicz. Compune, completează, rescrie în acord cu referințele lumii de azi și cu ideile pe care vrea să le susțină regizorul (și de cele mai multe ori o face inspirat), într-un cuvânt se face indispensabil acestuia, punându-și alături de el semnătura inconfundabilă.

Ușor recognoscibil îi este și stilul textelor dramatice proprii, cu care eu una am o problemă. Încă de când

am pus mâna prima dată pe o piesă scrisă de Horia Gârbea, „întâlnirile“ noastre au decurs cam așa: lectura e, cum se spune, OK – textul dă semne de viață, ironizează cu spor, mușcă acid din tarele societății, autorul are un mod personal de a se detașa de propriile personaje pe care le tratează ca pe simple păpuși mecanice bune de mână. Însă, de cum ajung pe scenă (textele, desigur), se întâmplă ceva ciudat. „Ceva“ care m-a împiedicat să scriu cronici la spectacolele cu piesele lui Horia Gârbea, dar pe care le-aș putea defini acum, după ce am văzut câteva: textele, care stârnesc în mod repetat chicote la lectură, nu trăiesc pe scenă!

Cu *Funcționarul destinului* dramaturgul descoperă...

Foto: Florin BIOLAN

NUAMI DINESCU
și
IOAN COMAN
în
*Cafeaua domnului
ministru*

apa caldă – a se citi „capcanele vieții de cuplu” și scrie un text ca pentru a se apăra de ele. Un text banal, cu ceva jocuri de cuvinte care mai stârnesc, pe alocuri, zâmbete, cu un personaj principal de un patetism exagerat (foarte pasional interpretat de Silvia Codreanu – păcat de atâta talent!) și un altul de un cinism sec (Cristian Moțu), intersectate de trecerea grăbită a unui „funcționar al destinului” (Lia Bugnar are o frumusețe rece și debitează impersonal un text foarte puțin ofertant pentru un actor). Cu câteva luni în urmă, venind de la un spectacol scriam: „Aflând că Horia Gârbea a inventat un domn care studiază cupluri și le tratează de boala rutinei ce le poate submina trăinicia, mi-am luat soțul de mână și am alergat să vedem *Funcționarul destinului* la Theatrum Mundi. Preventiv. Ne-am plictisit vag postmodern timp de o oră și un sfert (din tot ce era pe scenă nu impresiona decât decorul lui Doru Zamfir) și ne-am întrebat la final, în spiritul piesei, dacă a meritat să pierdem încă o cină în doi – fie ea și grăbită – după o lungă zi de muncă”. Citindu-le a doua zi, rândurile mi s-au părut răutăcioase, așa că am renunțat la ele. Le reiau însă acum pentru că, între timp, am mai văzut două spectacole cu o altă piesă a domnului Gârbea, *Cafeaua domnului ministru*, și de fiecare dată am rămas datoare cu o cronică. Prima producție este una „cuminte” din punct de vedere regizoral, datorată lui Lucian Sabados (care a inaugurat cu ea un nou spațiu-studio al Teatrului „Toma Caragiu” din Ploiești la Hanul cu Tei); cealaltă, hazardată inutil, era semnată de Gavriil Pinte și montată la ARCUB. Varianta Sabados nu e chiar de nedigerat, pentru că pune în valoare maliția dramaturgului (capitol la care stă cel mai bine și omul și dramaturgul Horia Gârbea), plasând-o într-un context mai degrabă realist, în care simbolicul vine ca o completare. Un ministru care are alături la bine și la

rău o secretară „cu personalitate“ e vizitat de Ziua Europei de o patroană de nigh-club nemulțumită că trebuie să plătească impozite imense. Insistentă vizitatoare e calmată definitiv de secretară cu o cafea otrăvită, presa miroase ceva, însă cei doi reușesc să mușamalizeze totul. Textul abundă în trimeri la întâmplări familiare nouă și în replici comice de inspirație politică, însă cu bătaie mică, dar interpretarea pătimașă a lui Ioan Coman salvează aparențele. În spectacolul de la ARCUB însă, întâlnirea cu regizorul Gavriil Pinte îi este fatală piesei, precum cafeaua patroanei. Excelând printr-o lipsă totală de umor (demonstrată cu brio în măcelărirea unor comedii cu mult mai multă substanță decât cea în chestiune acum), G.Pinte aplică o „viziune regizorală proprie“ care anulează orice urmă de efect al textului, de altfel rostit de actori în timp ce sunt angajați în tot felul de acțiuni inutile, așa încât nu se mai înțelege nimic din el, regizorul împingându-și cu obstinație „extratextul“ în față. „O abordare-surpriză“ – ne avertizează anunțul privitor la spectacol; și are, într-adevăr, dreptate: actorii aleși, Maia Morgenstern, Alexandru Georgescu și Maria Teslaru – sunt surprinzător de neinspirăți, interpretarea lor tinzând constant, cu voluptate parcă, spre grosier. Cât despre „găselnița“ de final – reluarea piesei de la început – ce să mai spunem – ceva mai original nici că s-a pomenit!

Să aibă Horia Gârbea pur și simplu ghinion? Mă tem că e vorba, totuși, despre altceva: rândurile sale, ce stârnesc un chicotit binevoitor la lectură (cum se întâmplă, în egală măsură, și cu textele incluse în volumul *Decembrie, în direct*, apărut de curând la editura All) nu au forța necesară „trecerii rampei“. Respirația lor e scurtă, gâfăită, iar orizontul meschin. Malitia nu salvează întotdeauna.

Claudia LIPAN

Ministerul comediei

Ultimul proiect ARCUB intră în sfera teatrului prin montarea regizorului Gavriil Pinte a piesei *Cafeaua domnului ministru*. Adaptat după textul lui Horia Gârbea (nominalizat de UNITER în 1998), spectacolul este cel puțin curios. Farsa macabră se luptă, ca într-un final de competiție sportivă, cu ocheada ascuțită și savuroasă a scriitorului. Detașarea cu care Horia Gârbea trece de la eroul comic, autentic, la imoralii păcăduți în gaguri seci de mâna a doua, cere mai mult decât o explicație de genul: „Așa mi-a ieșit: cu situații și replici de umor negru,

grotescă și absurdă“. Așa i-a ieșit și lui Gavriil Pinte: un hibrid oficios al vieții politice, o invenție care face din „homo politicus“ un „homo eroticus“ fără discernământ.

Politicianul riguros (Alexandru Georgescu), burtos, plin de somn ministerial dobândește brusc în fiecare dimineată, datorită secretarei (Maia Morgenstern) statura vioaie a iubărețului, a trubadurului preocupat de grija sentimentelor dintre cele mai nobile. Mofturile și complezența lui sunt artificii care nu mai au în societate nici măcar puterea de a colora spectacolul politic. Puterea lui se albește în centru, se înnegrește pe la colțuri și rămâne ca un petec vechi. De altfel, piesa mi s-a părut mai mult un kitsch pe marginea